

ACC. N:R M. 14735: 1-4.

Landskap: Dalsland Upptecknare: Anders Larsson, Högstena
Härad: Valbo Berättare: " " "
Socken: Rännelanda Berättarens yrke: lantb.
Uppteckningsår: 1959 Född år 1890 i Rännelanda

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Liesmide. s. 1-4.

Lu F 113.

Skriv endast på denna sida.

Om lie.

När man började använda lie för skörden i dessa bygder är inte känt. Min far, som var född 1848, hade hört talas om att man använt skära i stället för lie men han visste inte huru långesedan detta var. Isoligen kom lien i bruk här någon gång på 1700-talet.

Några liesmeder har inte funnits här i orten, och det är inte heller känt att några lieförsägare har besiktat trakten. Innan lanthandeln i mitten av 1800-talet kommit i gång fick man köpa liarna i staden och sedan köptes dem hos lanthandlaren.

Någon handel med skära känner jag inte till. Sedan lien kommit i bruk användes denna både för skatter och skidesskörd.

Skottet till lien kallades orf (orr) och detta fick man inte köpa utan det fick man göra hemma. Detta skulle vara så långt som från Amhialan på slätten.

113

1

karben till marken. Handtagen på ovren gjordes av
kvistar vävta i vinkelbågar och avståndet mellan dessa
skulle vara lika med stötterkarlens bredd över axlarna.

De liar som användes här i orten vid slutet av
1800-talet var huvudsakligen "T-liar". De varo stämp-
lade med T. Dessa varo ansedda för mycket bra
liar fastän de olika exemplarsen kunde avvika mycket
i fråga om att hålla skärpan. Menige man kunde inte
avgöra vid köpet om han fick en god eller dålig lie,
utan detta fick bero av slagen. Föruarna föreföll att vara
handsmidla med järn över och under och stål i mitten.
De varo rätt tunga och ländde vid att bli kränkta utan
att brytas av.

Ljuare kom "kron" liar i handeln. Skarpan i dessa varo
lika som i T-liarna men kronliarerna varo tunna och lätta och
man övergick småningom helt till denna typ.

Liarnas längd kunde variera högst 6 tum. Vid sådeshöjd
var föredräftigt med lång lie då man kunde ta större hugg.

Endast ett slag av lier och ora har funnits här i orten och dessa ha använts till slätter och mejning av säd. Vid havrerejning, och särskilt då haoren var kort, hade man en "bliet" i nedre ändan av orret nära lien för att samla ihop säden i en strängbätte. Blieten var gjord av en avrundad ram med isatt tyg och verkade både som fläkt och direkt att föra stråna in till strängen. Att föra lien både för slätter och mejning var kall göra. Att binda säd var kvinnagöra.

Lien användes lika på större och mindre gårdar. Skärpning av lien måste göras ofta, särskilt om man hade en sänna lie. Man hade med sig sänna och bryrspann med vatten och man bryrte lien vanligen minst en gång för varje bete eller efter ett par timmar. Dessutom "strök" man lien med "stryksticka" ofta med 5 eller 10 minuters mellanrum. Stryksticken hade man fäst med sig och bar den antingen i ena handen eller hade den fäst på orret.

För liens egg eller apots hade man inget skydd.
Slättermaskiner kom till användning här
omkring senaste sekelskiftet. I mitt hem hyrde vi
en slättermaskin för ett fjärt första gången 1905.
Slättermaskinerna kom fort i allmänt bruk och före
1910 skedde all slätter med maskin.

Lien blev därefter använd för slätter endast på
dikensrenar och där inte maskinen kunde köras. För
sådesmejsning blev lien använd i större eller mindre
mån mycket länge.

På varje gård har man fortfarande en lie, fastän
den blir litet använd. Man kan vilja slå litet
spätt gräs och slå i trädgården där inte maskinen kan
köras. Och för mejsning kan den i mindre omfattning
användas vid liggsäd. Ännu finns det en och annan
som skär en skär runt fjältet före självbändaren med lie.